

	pokoj		t. ctnostně	každému člověku		t. ctnostný
	r		ř	ř		ř
	rád		řádem	služil		šlechtný, tak
20	jsa	svými skutky	božství i člověctví			t. když jest umřel
	ť	v	ve	w		x
	tělestný	ukázav	velikost	v sobě		ksil
			t. ny spasiti			proňž jsú všechny věci
	z	ž	ch			
	za ny	životem	chtě,	jenž jest		konec
25			od něhož sú všechny věci			
		i	počátek	požehnaný na věky.		

1-6: v soupise písmen je nad znaky s diakritickými znaménky (mimo nad ř) naznačena jejich výslovnost; jde o znaky pro hlásky, které nemá latina – 6 na konci abecedy je jediná spřežka „ch“; za abecedním soupisem písmen se ještě některá písmena opakuji, mezi nimi jsou čtyři znaky „r“ a z nich jedno s diakritickým znaménkem, jedno je odlišný znak „r“; zdá se, že Hus chtěl naznačit různé stupně palatálnosti hlásek „r“ a „ř“, asi v tom smyslu, jak o tom vykládá v části pojednání O českém pravopise (je-li to jeho dílo), kterou zde neotiskujeme. Opisovači neznali tento záměr, a proto původní pořadí znaků (snad: r, ř, ř, ř) popletli, jak ukazuje i náš zápis, který zde vzat za základ – 7n.: text pro zapamatování pořadí písmen abecedy je glosován jednak příslušnými znaky, jednak běžnými vysvětlivkami, které objasňují jeho smysl – 12 *ili* nebo, neboli – 21 *ksil* chroptěl, umíraje vydával zvuk „ks“ – 24 *za ny* za nás

O PŘEKLADU BIBLE

U dvou rukopisů české bible z 15. století je v závěru dodatek se zajímavými údaji o zásadách revize překladu a o pravopise těchto knih. Jsou to poznámky vysvětlující užití Husem zavedených diakritických znamének v českém pravopise a svědčící o snaze využít pravopisné reformy k zvýšení srozumitelnosti psaného textu. Podle mínění některých badatelů (J. Vlčka, F. M. Bartoše aj.) je tento dodatek Husovým dílem a vznikl v souvislosti s Husovým podílem na revizi českého biblického překladu (druhá redakce české bible). Dodatek je zachován až v Šafhauzské bibli z let 1450-1470 a v tzv. Nymburské bibli z r. 1462, ale zásadami v něm vyloženými se řídí i některé starší biblické rukopisy, na př. Boskovská bible.

Opatrnost, ktož budeš čísti v této bibli, takovúto zachováš: Když kde nalezneš, ano umenšeno něco, ješto jiné některé bible mají, aneb přidáno, ješto některé nemají, aneb některé slovo nalezneš proměněné, než jest v někte-

rých biblích položeno, nechvátaj opravovati, leč se dobře ujistíš prvé starú
5 pravú biblí. Neb tato česká biblé psána jest z dobré staré biblé latínskú,
ješto jie bylo tři sta let a několik a dvadcti; a k tomu jest byla prvé opravo-
vána podlé korektora, ješto slóve oprávece biblé. Protož zdálo-liť by se co
neprávě, ne ihned opravuj, až se prvé utečeš k korektorovi a k prvním
10 biblém starým. A tu shledáš, kterak sú na mnohých miestech biblé obecné
nové pokaženy: někde slova změňována, někde výkladu přimiešeno v tekst,
někde přidáno, ješto nemá býti, někde umenšováno. A dá-li komu böh které
slovo z latínskú řeči vyložiti, to móż dobře učiniti, ale vždy také opatruje
staré vykladače prvé slov, v kterém místě a kterak slovo které vykládají.

Také věz, ktož čteš v této biblí, kdež nalezneš nad i krátké nabode-
15 níčko, žeť má spěšně to slovo řčeno býti, jako takto: město, latíně civitas;
a kde dlúhé, že to slovo s prodlúžením má řčeno býti, jako takto: miesto,
latíně locus etc.

2 ano umenšeno něco, ješto že je vypuštěno něco, což – 4 položeno uvedeno; prvé
dřívě, nejdřívě – 5 pravú správnou, textově neporušenou – 7 podlé korektora: míně
některý z autorů četných středověkých oprav bible (correctoria biblica), které měly
opisováním porušené biblické texty přiblížit opět původnímu znění lat. překladu
Jeronýmova, tzv. Vulgáty z rozhraní 4. a 5. stol. n. l.; oprávece opravovatel, oprá-
vovač – 8 neprávě nesprávně; prvním prvotním, původním – 9 obecné běžně užívané –
10 výkladu přimiešeno v tekst výklad (je) vložen do textu – 12 vyložiti přeložiti; to
móż dobře učiniti to bude s prospěchem – 12-13 opatruje staré vykladače prvé slov při-
hlížeje především k starým překladatelům – 13 vykládají překládají – 14 krátké na-
bodeníčko tečku – 15 spěšně... řčeno krátce vysloveno; latíně civitas latinsky město,
obec – 16 dlúhé (nabodeníčko) čárku; s prodlúžením... řčeno dlouze vysloveno – 17
latíně locus latinsky místo; etc. atd.

PROKOP, PÍSAŘ NOVOMĚSTSKÝ PŘÍRUČKA PÍSAŘSKÉ STYLISTIKY

Nauková a učitelská činnost písaře (notáře) pražského Nového Města Prokopa (srov. zde na s. 104) zahrnovala vedle nauky o vedení městských knih, nutné k řádnému chodu městských kanceláří, též stylistiku a rétoriku. Prokop pojímal tyto obory z praktického hlediska jejich užitečnosti pro zhotovování úředních i soukromých písemností, většinou právní povahy, a pro vedení soudních pří. Ve svých universitních přednáškách vycházel z tradičních příruček těchto disciplín, např. z Ciceronova spisu De oratore (O řečníku) a aplikoval jejich učení na potřeby kanceláře.

S touto činností souvisí i Prokopova českolatinšká *Ars dictandi*, návod, jak vyhotovovat listiny právní povahy a „poselací listy“ (dopisy) různého obsahu. Větší část spisu je vlastně formulář (vzorovník) listin pro různé právní příležitosti. K vzorům listin připojoval autor své výklady, poučení a zdůvodnění.

Z této *Ars dictandi* vybíráme ukázkou o „poselacích listech“, v níž autor podal souvislý teoreticky podložený výklad o jejich částech. Zvláštní pozornosti zaslouží autorův podrobný výklad o titulování adresátů (srov. s ukázkami soudobé korespondence zde na s. 198n.).